

သိပ်တိုပ်

ဝေါဟာရ ‘သိပ်တိုပ်’ ဝံ ပဲ့အဘိဓါန်အာဟာလီဒေဂ် ညးထွးလဝ်ဒဒ်ကြိယာမွဲတဲ ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် v. to be gentle, affectionate; to honour, revere, to be devoted to ရ။ ဝေါဟာရ ‘သိပ်’ ဂ် အာဟာလီဒေဂ်ကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် to be compact, well-ordered, neat ရ။ ပဲ့အဘိဓါန်မန်ဗွာ အာထောန်သိင်ဂ် ဝေါဟာရ ‘သိပ်’ ဝံ ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် ‘သပ်ရပ်သည်’ တဲ ဝေါဟာရ ‘သိပ် တိုပ်’ ဂ် ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် ‘အသုံးပြုသည်’/ ‘လိုက်နာသည်’/ ‘မှီဝဲဆည်းကပ်သည်’/ ‘စား သည်’ ရ။

ဝေါဟာရ ‘သိပ်တိုပ်’ ဝံ မှုံအဓိပ္ပါယ်ဗွာ ‘မှီဝဲသည်’/ ‘ဆည်းကပ်သည်’ မဒ်ရ။ ပဲ့အဘိဓါန်ဗွာအေဂ် လိက် “မြန်မာ-အင်္ဂလိပ်အဘိဓါန်” (Myanmar-English Dictionary)ဂ် ဝေါဟာရဗွာ ‘မှီဝဲ’ဂ် ကို ဝေါဟာရဗွာ ‘ဆည်းကပ်’ ဂ်ကို ကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် အတိုင်မွဲသွင်ဝံရ။

မှီဝဲ v. **1.** subsist on; live on; take something as nourishment (as in မှီဝဲ ထိုက်သောအစာသည် သွေးသားဖြစ်၏) **2.** to associate with (as in ပညာရှိကို မှီဝဲရာ ၏) **3.** make love (as in ထို့အတူ မိန်းမတို့သည်လည်း အကျွမ်းဝင်သဖြင့် မှီဝဲမိသည်ရှိ သော်)

ဆည်းကပ် v. take refuge in; serve; revere; adhere to ရ။

ဝေါဟာရဗွာ ‘မှီဝဲ’ သိုအဓိပ္ပါယ်ဧံ(၃)သ် အတိုင်မပံက်ထွးလဝ် ပဲ့အဘိဓါန်ဗွာအေဂ်လိက်ဝံဂ် သိုကို (၃)အဓိပ္ပါယ်ဝံဂ် စကာဝေါဟာရမန် ‘သိပ်တိုပ်’ မာန်ရောင် ဝံညာတ်ကေတ်ရ။

သိပ်တိုပ် — အဓိပ္ပါယ်(၁)(က) မှီဝဲသည်။ သုံးဆောင်သည်။
to take something as nourishment or for health

- (ဣသိဗောဓိသတ်) ကေုာ်ကွးမသုန်ကွံ ဒိုင်ပဲ့ဂြိုပ်ဟေမဝန်။ ဒးကာလဗြ ဟိုကိုကွးတံ “မွး တံပဏှောအ်ဋ္ဌာန်မှီဟ် သိပ်တိုပ်မနုဇ်မစး တရိပ်သကိုအတ္တဘ် ကာလဗြလောန်တဲ ပှန်ဇရေင်အဲ ရ” ဗောဓိသတ်ဂး။ (၅၅၀။ ၉-၈။ ပ-၂၆၃။ အစွေဝံ။) ပဲ့မူဗွာ/ (ဘုရားလောင်းရသေ့ သည်) ဟိမဝန္တာအရပ်၌ ငါးရာကုန်သော တပည့်ရသေ့အပေါင်း ခြံရံလျက်နေ၏။ ထိုအခါ ဘုရားလောင်းရသေ့ကို မိုဃ်းကာလရောက်သည်ရှိသော် တပည့်တို့သည် “ဆရာ၊ အကျွန်ုပ် တို့သည် လူ့ပြည်သို့သွား၍ ချဉ်ဆားမှီဝဲ၍ လာကြကုန်အံ့” ဟု လျှောက်ကုန်၏။ “ငါ့သျှင်

တို့၊ ငါသည် ဟိမဝန္တာ၌နေအံ့။ သင်တို့သည်ကား သွား၍ ကိုယ်ကိုရောင့်ရဲစေ၍ မိုသ်းလ လွန်စေ၍ လာခဲ့ကုန်လော” ဟုဆို၏။ (၅၅၀။ ပ-၃၉၆။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအင်္ဂလိက်/ (The Bodhisatta lived in Himalayas) with five hundred pupils around him. Once, when the rainy season had come, his pupils said to him, “Master, may we go to the haunts of men and bring back salt and vinegar?” “For my own part, sirs, I shall remain here; but you may go for your health’s sake, and come back when the rainy season is over.” (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-207) (နကိုမူအင်္ဂလိက်၌ ယှုပ်ပွဲဝေါဟာရယှုပ်ပွဲရ။)

သိင်္ခိဋ်

— အဓိပ္ပါယ်(၁)(ခ)

မှီခဲသည်။ ဖေါင်းဖော်သည်။ ဆည်းကပ်သည်။

to associate with, to keep with, to keep company with, to be in company with, to make friendship with

- “ယုံကောန်၊ ဂကောံဒြဲနိဂြောဓှ်ဟေင် ဂပ်ဂင်သိင်္ခိဋ်ညိကောန်။ ဂကောံဒြဲသာခှ် လွ သိင်္ခိဋ်ညိ။ ဂကောံဒြဲထဝ်နိဂြောဓှ် ဗတ်ချိုတ်အာဂှ် ပြသန်ရ။ ဂကောံဒြဲသာခှ် ကိုဂျိုင် တ်လမျိုကိုရ ဟံ့ပြသက်သက်ဟေင်ရကောန်။” သင်္ခိဋ်ဒြဲဗြဲဒှ် ဒလောအံဗတောန်ကောန်ဒြဲဂှ် ရ။ (၅၅၀။ ၈-၁၂။ ပ-၄၄။ အစွေံ။) ပဲ့မူဗ္ဗာ/ “ချစ်သား၊ နိဂြောသေမင်မင်းကိုသာလျှင် အစီးအပွားကို လိုသောသူသည် မှီခဲရာ၏။ သာသမင်ကို မမှီခဲရာ။ နိဂြောသေမင်၏ ခြေ ရင်း၌ သေရခြင်းသည်လည်း ကောင်းမြတ်၏။ သာသမင်၏အထံ၌ အကြင်အသက်ရှင်ရ ခြင်းသည် ရှိ၏။ ထိုအသက်ရှင်ရခြင်းသည် မကောင်းမြတ်သာလျှင်ကတည်း။” (၅၅၀။ ပ-၈၀။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအင်္ဂလိက်/ **“Keep only with** the Banyan deer, and shun, The Branch deer’s herd; more welcome far, Is death, my child, in Banyan’s **company**, Than e’en the amplest term of life with Branch. (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-41)
- သွာဂလုံဂှ် နကြိဇ်သိင်္ခိဋ်ဂကောံတွပညာတဲ တွပညာဇိန်ပိုန်ကိုတဲ ဝှံအိုတ်တိုဟ်ယိုဒင်ကေတ် ကုသိုညးတဲ ကလိဂုံတသိုက် ပွဲဂတမတ်ဂှ်ဟေင်ရ။ ဖြပုဂ္ဂိုမ္မဲ ဝှံသိင်္ခိဋ်တဲ ဟဲဏှဂကောံတွ ပညာတဲ ကလိဂုံတသိုက်ဂတမတ်ကိုရ။ (၅၅၀။ ၈-၁၉၀။ ပ-၅၃၆။ အစွေံ။) ပဲ့မူဗ္ဗာ/ ယောကျာ်းသည် ပညာရှိတို့နှင့်သာလျှင် ဖေါင်းဘော်ရာ၏။ ပညာရှိတို့နှင့် ဖေါင်းဘော်ခြင်း ကို ပြုရာ၏။ ထိုစကားသည် သင့်၏။ ပညာရှိတို့နှင့် ဖေါင်းဘော်ခြင်းကြောင့် ဆေတ္တာ သည်သည် ချမ်းသာခြင်းသို့ ရောက်၏။ (၅၅၀။ ၃-၁၅၇။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအင်္ဂလိက်/ **“Keep company with** the wise and good. If this barber had not been **in company with** this pious layman, he would have perished in the midst of the deep.” (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-78)
- “ယုံမွဲတံ၊ ဓဝ်သဒ္ဓါ၊ ဓဝ်သီလ၊ ဓဝ်စာဂ၊ ဓဝ်တံဂှ် ဇိန်ကိုဖိုဂတမတ် မွဲတံညာတ်တြဟာ။ ဥ ပးပွေဟ်ရတ်ပိတဲ ပစ္စုစွေံကိုရတ်ပိတဲ ဇကုသိုင်နာဂှ် ဗဒှ်ရုပ်ကွင်ထဝ် ပျိုက်ဗပေင်ဒြပ်ရတ်

ထပ်ပြကာတဲ့ မဒးယိုက်ပလင်ဗစိပ် ဒီကိုသို့ရောင်ဟုံသေင်ဟာ။ ဟိုတ်ဂ်ရ ဂကောံတွပညာ မတီဂုန်ရတ်ပိပြကာဂ် ဂပ်ဂပ်သိင်ဒိမ်ဟုံဟာဲညိ။ ဝုံသိင်ဒိမ်ဟုံဟာဲ ဂကောံတွပညာတဲ့ ညင် မင်ဗွဲသွာဂလုံဂ် ဝုံတန်ဒိုင်နတသိုက် ဂတမတ်ကိုရောင်ဟုံသေင်ဟာ။ ဟိုတ်ဂ်ရ ဝုံဟုံဟာဲ သိင်ဒိမ် ကောံတွပညာတဲ့ ဒ်မုါမပြရ” ကျာ်တြဲဂးရောင်။ (၅၅၀။ ၉-၁၉၀။ ၁-၅၃၇။ အစောံ။) ပွဲမုါအေဂံလိက်/ “Behold the fruit of sacrifice, virtue, and piety: A serpent in ship-shape conveys the good man o’er the sea.” **“Make friendship** only with the good, and **keep good company**; Friends with the good, the Barber could his home in safety see.” (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-78)

- “ယုံမတံ၊ ပုဂ္ဂိုမ္မဲ သတိကုန် ဟုံညာတ်လဲ အသပုရိဟ်ဒုသီလ မကေက်ဒဇိဒိုင် ဒုစရိတ်ပိစုံဝုံ မဟုံတန်ယိုက်ဒိုက်သီကွီသိင်ဒိမ်ရ။ ယဝ်ရမတံယိုက်ဒိုက်သိင်ဒိမ်သီကွီ ပုဂ္ဂိုအသပုရိဟ်ဒုမုါ ပုဂ္ဂိုညးသ္မာင် မကျင်ပွင်ခေဲ ဟုံမ္မဲရ။ ပုဂ္ဂိုအသပုရိဟ်ဒုသီလဒမိက် ဇကုမယိုက်ဒိုက်သိင်ဒိမ်သီ ကွီဟောင် မဏာဗစိပ်လေင်ဇော်ကိုဇကုရ။ မူတုပ်ပွာရော၊ ညင်မင်ဗွဲသဉ္စိဝ ဇကုမဒဇန် မဟုံတီဒွဲ မဟုံတန်ကိုက္ကိဇကုတဲ့ ပွန်သဉ္စိဝဟောင်ရ မဏာဗစိပ်လေင်ကိုသဉ္စိဝဂ်ကိုရ။ ညင် သာ်ဂ်ကိုရ ပုဂ္ဂိုမ္မဲသယိုက်ဒိုက်အသပုရိဟ်ဒုတဲ့ အသပုရိဟ်ဟောင် ပွင်ညးမယိုက်ဒိုက်ပွန် ရ။” (၅၅၀။ ၉-၁၅၀။ ၁-၄၂၀။ အစောံ။) ပွဲမုါ/ “အမောင်တို့၊ သူတော်မဟုတ်သော သူကို ချီးမြှောက်ခြင်းကို ပြုကုန်သောသူတို့မည်သည် မသင့်ရာအရပ်၌ ပူဇော်ခြင်း မြတ်နိုးခြင်းကို ပြုကုန်ရကား ဤသို့သဘောရှိသောဆင်းရဲကို ခံရကုန်သလျှင်ကတည်း” ဟုဆိုလို၍ -- “သဉ္စိဝလုလင်သည် ထစေအပ်သောကျားသည် သဉ္စိဝကိုသာလျှင် ဇီဝိတိန္ဒြေမှ ချသကဲ့သို့ ထိုအတူ အကြင်သူသည် သူတော်မဟုတ်သောသူကို ချီးမြှောက်၏။ သူတော်မဟုတ်သော သူယုတ်ကိုလည်း ဆည်းကပ်၏။ ထိုချီးမြှောက်ဆည်းကပ်သော သူကိုသာလျှင် ထိုသူတော်မဟုတ်သောသူသည် စားခြင်းကိုပြု၏။” (၅၅၀။ ၁-၆၂၂။ ညောင်ကန်။) (ယိုက်ဒိုက် = ချီးမြှောက်သည်။/ သိပ်ပိပ် = ဆည်းကပ်သည်။) ပွဲမုါအေဂံလိက်/ “My dear pupils,” said he, “mark herein how by reason of showing favour to the sinful and paying honour where it was not due, he has brought all this calamity upon himself.” And so saying he uttered this stanza: -- “Befriend a villain, aid him in his need, And, like that tiger which Sanjiva raised To life, he straight devours you for your pains.” (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-321)
- “ဟာဲဇာဒိသိုင်၊ ဩပုဂ္ဂိုမ္မဲဂ် ခေဲဟုံတီဂုန်ညး ခေဲဟုံဂြင်ဂုန်ညး ခေဲဟုံခွေပ်ပလန်ဂုန်ညးဂ် မဒး သိင်ဒိမ်ဟုံဟာဲကိုပုဂ္ဂို မသက္ကုဖီရ။ ဩပုပဒေသဂြိပ်မ္မဲ ပုဂ္ဂိုဟုံတီဂုန်ညး ဟုံဂြင်ဂုန်ညး မဟုံခွေပ်ပလန်ဂုန်ညး မဒိုင်ဂ် ပွဲဋ္ဌာန်ပဒေသဂ် မဒးသိင်ဒိမ်ပဒတ်ဂ် ပဒတ်မသက္ကုဖီရ” ဒဲးဂး။ “ဟာဲဇာဒိသိုင်၊ ဩပုဂ္ဂိုမ္မဲဂ် ဗွဲဂုန်မခွေပ်ပလန်ဂတမတ်ဂ် ဝေမ်မိတ်သာ်ဂ် ယဝ်ဟုံကလိဝုံ မုါ ဟုံဝုံစောန်စိုတ်ကိုပုဂ္ဂိုတဲ့ ဟုံဝုံတွေဟ်လက်ပုဂ္ဂိုတဲ့ တွပညာမပွဲလင်ဂုန်ကိုညးဂ် ဗွဲမသာဒီ ဂပ်ဂပ်သွေးအာက္ခေဲ နူပုဂ္ဂိုရ” (ဒဲးဂး။) (၅၅၀။ ၉-၃၀၈။ ၃-၁၅၁။ အစောံ။) ပွဲမုါ/ “(ဟယ်ခြသေ့)၊ အကြင်သူ၌ ကျေးဇူးသိသည်၏အဖြစ်သည် မရှိ၊ ထိုကျေးဇူးမသိသောသူ

အား မှီခိုခြင်းသည် အကျိုးမရှိ။ ကျေးဇူးပြုသောသူသည် အကြင်သူ၏ မျက်မှောက်ပြုသော ကျေးဇူးဖြင့် အကျိုးကိုမရ။ ကျေးဇူးပြုသောသူအား ကျေးဇူးကိုမသိသော တစ်စုံတစ်ရာမပြုသော ကျေးဇူးတုံ့ပြန်ခြင်းမရှိသောသူကို မပြုစုဘဲ မဆဲရေးဘဲ ထိုကျေးဇူးမသိသောသူမှ ဖြည်းညှင်းသာယာစွာ ဖဲရာ၏။” (၅၅၀။ ဒု-၆၁၆။ ညောင်ကန်။)

- “ယုံကောန်၊ ဖြတ်ဖြတ်ခွဲခွဲ နကာယဒွါကို နဝါစီဒွါ နပါင်ကို နစိုတ်ကို မဒ်မှတ်ဂ်ဟဲ့ရ။ ဖြတ်ဖြတ် ဖ်သတ်ဂ် ညင်ကောန်မက္ခိန်နုဋ္ဌိဟ်ဇကုကို သ်ပွဲလင်စိုတ်တဲ မဂပ်ဂပ်သိင်္ခိင်ခစညိကောန်” ဗောဓိသတ်ဂး။ (၅၅၀။ ၉-၃၄၈။ ဒု-၂၈၀။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗ္ဗာ/ “(ချစ်သား)၊ အကြင် ယောကျ်ားအား ကိုယ်ဖြင့်၎င်း စကားဖြင့်၎င်း စိတ်ဖြင့်၎င်း မကောင်းမှုကို ပြုခြင်းသည်မရှိ။ ဤအရပ်မှ သွားသည်ရှိသော် ထိုယောကျ်ားကို ရင်၌တည်၍ ကြီးသောသားကဲ့သို့ ဆည်းကပ်လေော့။” (၅၅၀။ ဒု-၇၆၈။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ In thought and word and deed will ne'er offend - Take to thy heart and **cling to him as friend.**” (The Jataka: Vol. III & IV: Book IV: p-98) (cling to: မှီခိုအားထားသည်။ ဆည်းကပ်သည်။)
- “ယုံတွဲပြ မစိုန်ဒ်တဂ္ဂကျ်ဇောံ၊ ဖြတ်ဖြတ်ခွဲခွဲစိုတ် မလှောင်ကိုဇကုရ၊ ကုဖြတ် လှောင်ဏာဇကုကိုဇေပုန်ရ။ ဖြတ်ဖြတ်ခွဲ ခေသိင်္ခိင်ခစဇကုရ၊ ဖြတ်ဖြတ် ဂပ်ဂပ်သိင်္ခိင်ခစဇေကိုရ။ ဖြတ်ဖြတ် မွဲ မပွဲစရင်ကိစ္စဇကု စရင်ကိစ္စဖြတ် ပွဲကိုဇေရ။ ညးဟံဂံရင်တွင်ဒတဲမြမောင်ဇကု ဟံ ဂပ်ဂပ်စိုန်ကိုဒတဲမြမောင်ကိုညးကိုရ။ ကုညးဟံဂံသိင်္ခိင်ခစဇကု ဗွဲမဒးရးဂ် ဟံဂပ်ဂပ်ခစညး ဗွဲမဒးရးကိုရ။ ယုံဂ္ဂကျ်ဇောံ၊ ညးမထောံကွေံဇကု ဂပ်ဂပ်ထောံကွေံကိုရ။ ---” (အမတ်ဗောဓိသတ်ဂး။) (၅၅၀။ ၉-၂၂၃။ ပ-၆၃၆။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗ္ဗာ/ “(ရှင်မိဖုယား)၊ မိမိ သို့ညွတ်သောသူအားသာလျှင် ညွတ်တုံညွတ်ရာ၏။ မိမိသို့ ဆည်းကပ်သောသူကိုသာလျှင် ဆည်းကပ်ရာ၏။ မိမိကိစ္စအမှုကို ဆောင်ရွက်သောသူ၏သာလျှင် ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ရာ၏။ မိမိအကျိုးစီးပွားကို အလိုမရှိသောသူ၏ အမှုကို မဆောင်ရွက်ရာ။ အတူတကွ မဆည်းကပ်သောသူကိုလည်း အတူတကွမဆည်းကပ်ရာ။ မိမိကိုစွန့်သောသူကို စွန့်ရာ၏” (ဟုဘုရားလောင်းအမတ်ဆို၏။) (၅၅၀။ ဒု-၂၈၀။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ “Honour for honour, love for love is due: Do good to him who does the same to you: Observance breeds observance; but 'tis plain, None need help him who will not help again.” (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-144)
- “ယုံသိုင်ကုန်၊ သတ္တံ ညးမဂ္ဂိုင်ကိုလမိင်လညာတ်ကွတ်ဗ္ဗောန် ညးမွဲကိုပညာမဇိပ်ကွိပ် ညး မွဲကုဂုန်မဖ်သတ်ဂ် ဂပ်ဂပ်ဆိုက်ဗွက်နိသဲ သီကွီသိင်္ခိင်ခတဲ အာကတ်ဗ္ဗောန်သွာန်သွက်ညိ။ ---” (၅၅၀။ ၉-၅၂၂။ ၈-၃၃၆။ အစွောံ။) (သိပ်ဂွိပ် = ဆိုက်ဗွက်။ နိသဲ။ သီကွီ။)

- ပွဲချင်သာရင့်ရံ သမ္မေဟ်မွဲ ချဲမသိင်္ဂီကျိန်ရ။ ကောန်တြုံသျှိုက်ခွဲမွဲချိုတ်အာတဲ သမ္မေဟ်ဂှ် ယဲပုမ္မိပွဲကောန်ရာန်သကိုတ်တဲ ဟံဟာပ်ပင် ဟံသုင်ဒုင် ပွဲကလောန်ကေင်ကာ ဇိက်ဗူ ဟံ့မ္မိစီရေင်ရ။ ပွမသီက္ခိကျိန် ဟံ့ဂံ့အာသက်သက်တဲ ယံတ်ကိုကောန်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၄၉။ ၇-၃၁။ အစွောံ။) (သိပ်ဂြိပ် = ခစသီက္ခိ။ = မှီဝဲသည်။ ဆည်းကပ်သည်။ ခစားသည်။ = to wait upon, to take refuge in)

သိင်္ဂီပိတ် — **အဓိပ္ပါယ်(၁)(ဂ)**
မှီဝဲသည်။ မေထုန်မှီဝဲသည်။ လိင်ဆက်ဆံသည်။
to make love to/with, to have sex

- “ယံ့ကောန်အဲရာဓ၊ အဲမဒ်တဲအစံင်အတူ ပွဲမွဲးတံညးဓါဂှ် လျှဟ်အဲမတ်ကျင်နူဇမ္မောဲဂှ် ပွဲကာလ လျှဟ်ဝံ့ မိတလအဲဂှ် မမိက်ကိုတြုံမွဲသ္မာင် မစိခွဲယံ့ခွဲသိင်္ဂီပိတ်ရဟာကောန်။” ဂလာန်မြဝံ့ ဗမ္မးသွာန်တေက်ရာဓ(ဂှ်ရ။) (၅၅၀။ ၉-၁၉၈။ ၁-၅၆၀။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ “ချစ်သားရာဓ၊ ငါသည် အရပ်တပါးမှ ယခုပင်လျှင် ရောက်လာသည်ဖြစ်၏။ ရောက်သည်မကြာသေး။ ချစ်သားရာဓ၊ သင်၏အမိသည် ယောကျ်ားတပါးသို့ မမှီမဝဲ ကြဉ်ရှောင်ပါ၏လော။” (ဤ သို့ပုဏ္ဏားသည် ကျေးသားရာဓအားမေး၏။) (၅၅၀။ ၃-၁၈၅။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံ လိက်/ “I come, my son, the journey done, and now I am at home again: Come tell me; is your mother true? does she **make love to** other men?” (the brahmin asked Radha the parrot.) (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-93) (**make love to/with**: to have sex with someone that you love/ Longman Dictionary)
- “ပွဲတူယးဂှ် (သုတ်ဗြဲဂှ်) ကိုခွဲကျင်ဒယေံဆိုက်ညိ” ကောန်သိုင်ဂး။ ပွဲယးဂှ် (ခွဲ)ကျင်ဒယေံ ဆိုက်ညိနုကျင်ပွန်ရ။ ကောန်သိုင်ထနေန်စိုတ် ဗွဲမလောန်တဲ ပွဲတံဒိုင်ဇကု ကိုကျင်ဒယေံတဲ တဏှာစိုတ်စပ်အာတဲ လှေင်ပရေင်လိုက်ဂှ် သိင်္ဂီပိတ်အာတဲ တီအာအရီကာမတဏှာဂှ်တဲ တြုံသ္မာင်ဂှ် ဟံ့မိက်ကိုဆိုက်ဗြဲတံသက်ကံပွန်ရ။ ရပ်သွာ်စေံအာနုသို့ တိတ်ပွဲသဗာန်တဲ ထဍေင်ဗ်တြုံတံပွန်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၂၆၃။ ၃-၈/၉။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ (မင်းသားသည်) နက်ဖြန်နေ့၌ (ကချေသည်မကို) အနီး၌တည်၍ သီစိမ့်သောငှာ စေ၏။ တဖန်နက်ဖြန်နေ့၌ အိမ်၌တည်၍ သီစိမ့်သောငှာ စေ၏။ တဖန်နက်ဖြန်နေ့၌ မိမိအနီး၌တည်၍ သီစိမ့်သောငှာ စေ၏။ ဤသို့အစဉ်သဖြင့် တဏှာကိုဖြစ်စေ၍ လူတို့၏အကျင့်ကို မှီဝဲ၍ ကာမအရသာကို သိ၍ “မာတုဂါမမည်သည်ကို တပါးသောသူတို့အား မပေးအံ့” ဟု သန်လျက်ကိုင်၍ ခရီးအလယ်သို့ထွက်၍ ယောကျ်ားတို့ကို လိုက်၏။ (၅၅၀။ ၃-၄၃၃။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံ လိက်/ The prince lay listening. Next day, he commanded that she should stand near and sing. The next day, he commanded her to stand in the private chamber, and the next, in his own presence; and so by and bye desire arose in him; he **went the way of the world**, and knew the joy of love. “I will not let another have this woman,” he resolved; and taking his

sword, he ran amuck through the street, chasing the people. (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-228)

- “ယွံဗွေအံ၊ မသဒိုဟ်သဒို မဟွဲကိုဟ်ရို ပိုမဂံမိင်လဝ်ညးမဟိုက် ဗွေအံတအံက် ဟွဲကိုဟ်ရို ဩတ္တပ္ပ ခေံမဟွဲဂံဖေက်ပါပ်ဂွပါပ် ညးမွဲဂံ ပိုမဂံမိင်တရ။ ပွဲကာလလျှဟ်ဂံက် ပိုဂံညာတ်နကို မတ်ကွေရ။ ပွဲဒေါင်ပုရိသာတ်ဂမ္တိုင် ဂံသိင်္ဂိင်ခေံမေထုန်ကို ပိုဂံညာတ်ကွေသွံ။ ညံင်ဂလာန် ညးမဟို ပိုမဂံမိင်ဂံ န်ကွေရောင်သွံ” (ချေသိုင်ဂံး။) (၅၅၀။ ၆-၃၈၆။ ၃-၄၀၉။ အစွေံ။) (သိပ်ဂိပ်ခေံမေထုန် = ပအာတ်ခေံမေထုန်။ သွိုန်ဗပိုန်ခေံမေထုန်။ ဆက်ဆောံခေံမေထုန်။ = မေထုန်မိုဝဲသည်။ လိင်ဆက်ဆံသည်။ = to have sex, to have sexual intercourse)
- ဗွဲမပြဟ်ပြေဟ် ဂွကျာ်ဒလိုက်က္တိုတဲ ယာတ်စရိုတ်ဂွကျာ်သွေတ်စေံအာ ဣသိညာတ်ဒဒ်အရို ဝိသဘာဂံတဲ ရာဂပါတ်ပွဲသန္တာန်တဲ ဣာန်သရိုဟ်အာ ဣသိသျှပွဲခေံသတ်ဟံမာန်တဲ သွန် ကေတ်တဲဂွကျာ်တဲ တံင်ပွေပ်ဏာပွဲဒေန် ကမ္မာန်တအံက်ခိုန်မိုင်တဲကို ဣသိကိုဂွကျာ် ဝတ် ဝေါဟာလိုက် သိင်္ဂိင်ခေံမေထုန်တဲ ဣသိကိုပိုန်တဲ ကွတ်တိတ်အာဥဒျာန်ရ။ ပတွံနိုက်တဲ ရိုဟ်ဟ်ဒဒ်တဲ ဣသိကွတ်စကျင် သွိုန်ဗပိုန်ခေံလိုက် စွဟ်ကာလရ။ ဒဒ်ဣသိကိုဂွကျာ် မဒေတ်ခေံလိုက်ဂံ ပြာကတ်အာကိုညးချင်ဂမ္တိုင်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၄၃၁။ ၃-၆၀၄။ အစွေံ။) (သိပ်ဂိပ်ခေံမေထုန် = သွိုန်ဗပိုန်ခေံလိုက်။ သွိုန်ဗပိုန်ခေံမေထုန်။ ဒေတ်တဲခေံမေထုန်။) ပွဲမူဗွာ/ မိဖုရားသည် --- (အလျင်စလို)ထလတ်သော် မိဖုရားမှ သိမ်မွေ့ပြေပြစ်သော ကိုယ်ဝတ်သည် လျှောကျ၏။ ဝိသဘာဂအာရုံသည် ဘုရားလောင်း၏မျက်စိအား ထင်ခြင်း သို့ရောက်၏။ --- ဘုရားလောင်းသည် သတိကိုဖြစ်စေခြင်းငှာ မတတ်နိုင်ရကား မိဖုရား လက်ကို ဆွဲကိုင်၏။ ထိုခဏ၌လျှင် တင်းတိမ်ကို ကာရံကုန်၏။ ဘုရားလောင်းသည် မိဖုရားနှင့်တကွ လူတို့၏အကျင့်ကို မှီဝဲ၍ ဆွမ်းစား၍ ဥယျာဉ်သို့သွား၏။ ထိုအခါမှစ၍ နေ့တိုင်း ထိုအတူလျှင်ပြု၏။ ဟရိတစရသေ့၏ မိဖုရားနှင့်တကွ လူတို့၏အကျင့်ကို မှီဝဲခြင်း သည် မြို့အလုံး၌ ထင်ရှားစွာဖြစ်၏။ (၅၅၀။ တ-၅၁၂။ ညောင်ကန်။)
- “ယွံစာင်ကွက်မပြ၊ တွအဲမဟွဲဂံသိင်္ဂိင် တွတ်သမ္မာမ္မဲလှေံဏီ။ အဲလေဝ်ဟွဲဂံသိင်္ဂိင် တွတ် တွသို့မ္မဲလှေံဏီ။ ဆဂလာန်မ္မဲ သျိုက်ကိုစိုတ်ကောံရင်သွံက် ဟိုပွန်ဂတးရောင်မဂံမိင်။ အဲလေဝ် ယောကလျာဏထိုက်အဝဲ တွအဲလေဝ် ယောထိုက်ရုပ်ရ။ သောံဒ်သမ္မာသို့ နူသွတ်တံက် ဩဝ် တွအဲဒ်ညိ။ ---” (ဗစို်ဗြဲစွဲဂံး။) (၅၅၀။ ၆-၃၈၃။ ၃-၃၉၆။ အစွေံ။) ဗတ်ဗွာ/ “မြတ်သောကြက်ဖ၊ ငါ့ရှင်သည် မယား၏အထိအတွေ့ကို မမှီဝဲစဘူး။ ငါသည်လည်း လင်၏အထိအတွေ့ကို မမှီဝဲစဘူး။ အချင်းချင်း အပြန်အလှန် နှစ်သက်စေသော စကားတို့လှယ် ပြောဆိုခြင်းမျှကိုသာလျှင် ကြားဘူး၏။ ငါသည်လည်း အရွယ်၏ကောင်းခြင်းနှင့် ပြည့်စုံတုန်းအချိန်ဖြစ်၏။ ငါ့ရှင်သည်လည်း ရုပ်အဆင်း၏ကောင်းခြင်းနှင့် ပြည့်စုံတုန်းအချိန်ဖြစ်၏။

ယခုပျိုရွယ်တုန်းအချိန်၌ အိမ်သူမယားအဖြစ်ကို ဖြစ်ပါစေလော့။ ---” ဟု စဉ်းလဲသော တောကြောင်မ,ဆို၏။ (သုတေသီ)

ဝေါဟာရမန် ‘သိပ်တိုပ်’ ဒုတိယစကားလပ် ဗွဲအဓိပ္ပာယ်ဘာသာဗျာ ‘မှီဝဲသည်’ ကို မွှံ့မွှံ့ဒုတိယ အဲပွတ်ထွေး ဏာဗွဲသွပ်ဝွံကိုရ။

- “ယုံခမိတံ၊ ဝေမေတ္တာမ္ပဒ္ဒေဝံ တွဟ်နသိမ်ဗိဗိဗိကို တွဟ်နပွပ်ဂလိုင်ကုသိုဗိုတ်ဂ်ကို တွဟ်နပ ယာန်ဖျိုက်ဂ်ကို တွဟ်နသွေဝံပွန်လင်ဇျာန်မဂ်ဂ်ကို တွဟ်နကမြလွီမဒေးရးကို ဂုန်မေတ္တာစုံမွဲ သာ် ဂပ်ဂပ်သမ္ပိ။ ---။” (၅၅၀။ ၉-၁၆၉။ ပ-၄၈၄။ အစွောံ။) ပွဲမူဗျာ/ “ရဟန်းတို့၊ ရှိသေစွာမှီဝဲအပ်သော ပွားစေအပ်သော များစွာပြုအပ်သော က,သောယာဉ်ကိုကဲ့သို့ပြုအပ် သော တည်ရာကဲ့သို့ပြုအပ်သော ဆောက်တည်အပ်သော လေ့ကျက်အပ်သော ကောင်းစွာ အားထုတ်အပ်သော မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သော စေတောဝိမုတ္တိကြောင့် တဆွဲတပါးကုန်သော အ ကျိုးတို့သည် မချွတ်ဖြစ်ကုန်၏။ ---။” (၅၅၀။ ဒု-၈၅။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ “Brethren, charity practised with all devotion of thought, meditated upon, increased, made a vehicle of progress, made your one object, practised, well begun, may be expected to produce Eleven Blessings. ---.” (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-42)

သိပ်တိုပ် — အဓိပ္ပာယ်(၂) သိပ်နက်။ ဝိန်ဇုအ်။ ဝိန်ဝတ်။
 ဝိန်မြသည့်။ မြမြသည့်။ သပ်ရပ်သည့်။ သေသပ်၍ နေရာတကျရှိသည့်။
to be firm, to be steadfast, to be well-ordered,
to be compact, to be neat

- ပွဲတူယားဂ် ဒကာတံပလင်ပွတ်ပိဏ္ဍပါတ်ဂ် ကျွဲစွဲမွဲ ခေညာတ်ဒကာတံတဲ သာ်ဝွံခေချပ် “ပွ စွဲအဲ အဲသွညင်ဒေတ်ဏ္ဍသိတံတဲ မွှိဟ်ဂမ္တိုင်ညာတ်ပိုတဲ ခေသျှိုက်မှိုက်တဲ ခေသွေဝံကိုပင် ကွာင်ကိုပိုရောင်” ခေချပ်တဲ ညင်ဂလာန်ဒေတ်ဏ္ဍသိတံကို ညင်ရဲမွှိုက်သီလအာစာရဝတ်ကို ခေမပ။ ခေလှောင်သွိုင်တဲတဲ ခေဇအ်သပ်အာသိမ်ဗိဗိဗိ ခေပ။ မွှိဟ်ဂမ္တိုင်မညာတ်ကျဲမပဂ်တဲ ဟိုတ်ကိုရင်သွဲရ။ “ယုံမ္ပဒ္ဒေဝံ၊ ကျွဲတံဝွံဂ် ဟိုတ်ခေမဂ္ဂံမင် ကရောံညးမွှိုက်သီလတဲ ခေမွှိုတ် ကိုသီလဝတ်ရောင်သွဲ။ ခေလှောင်တံသွိုင်တဲရောင်သွဲ” သွိုက်ဂးတဲ —။ (၅၅၀။ ၉-၁၇၅။ ပ-၄၉၅။ အစွောံ။) ပွဲမူဗျာ/ ထိုမျောက်သည် ထိုခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ကိုမြင်၍ “ငါသည် အံ့ ဘွယ်ပြုသည်၏အဖြစ်ကိုပြု၍ လူတို့ကိုနှစ်သက်စေ၍ ငါ့အားလည်း ခဲဘွယ်ကို၎င်း ဘောဇဉ် ကို၎င်း ပေးစေအံ့” ဟုကြံ၏။ ကြံပြီး၍ ထိုမျောက်သည် ရသေ့တို့၏အကျင့်ကို ကျင့်သကဲ့ သို့ဖြစ်၍ ရသေ့တို့၏ မနီးမဝေးသောအရပ်၌ နေကိုရှိခိုးလျက်သာလျှင် ရပ်၏။ လူတို့သည် ထိုမျောက်ကိုမြင်ကုန်၍ “သီလရှိကုန်သော သူတို့၏အထံ၌ နေခြင်းကြောင့် သီလရှိသည် ဖြစ်၏” ဟုဆို၍ —။ (၅၅၀။ ဒု-၁၀၂။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ So next day they brought thither plenty of food, solid and liquid. The monkey thought to himself, “I’ll trick these people and cajole them into giving me some

food too.” So he put on the air of a holy man seeking alms, and close by the anchorites he stood, worshipping the sun. When the people saw him, they thought, “Holy are they who live with the holy,” ----. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-50)

- (သွက်ဝံတဝ်စွေဟ်ကိုက္ကု ကိုက်တံဂ်) စီရင်တဲတဲရ။ ကွက် ကွါနုသွိက် စိုတ်ဇကု “ဒးကာလရ” ဂးတဲ ပြာပ်အာကိုက္ကုက်ရ။ ညာတ်ကိုက်တံဂ် နှိုင်သိဝိဗိဗိခိုဟ်မိုန်ဗွဲတဲ ဖေက်ဒည ဟံင်လောပ်တဲ ကဏအံပတ်ဩထေဝံဒွဲတဲ ကွက်ချပ်ရ။ “ပဲကာလကွာတော် ကိုက်တံဂ် ဆအဲဇိုတဲ ခဲဖေက်ဒြပ်ဒ်ပြးအာအိုတ်ရ။ တွဟ်နစွေဟ်ကိုအဲဂ် ဟဲမွဲရ။ ပဲတဲဝံဂ် ခဲဂံင်ဩဝဲ နှိုင်ဖအိုတ် ခဲကောံနှိုင်ဂြိုင်ရောင်။ ----” (၅၅၀။ ၆-၂၈၃။ ၃-၇၄။ အစွေဝံ။)
- ပဲဋ္ဌာန်ဂ် ကွဲနွဲမွဲ။ ကွဲဂ် မပစရ်ဇဝ်သီလကို ခဲထညက်လေန်မုက်မတ်ခဲတဲ ခဲထွေးကိုရသိ တံရ။ ရသိတံပဒတ်ပဲဋ္ဌာန်ဂ် လအ်အာတဲ တွဟ်နဖျင်ဗစးတဲ စကွင်ဋ္ဌာန်မိုဟ်ရ။ ပတဝ်နုဂ် ရသိတံစူးအာတဲ ဗောဓိသတ်တိတ်ပခမီရသိ အာစိုပ်ဋ္ဌာန်ဂ် ပဒတ်ဒွဲတဲရ။ ကွဲဂ်ကွင်တဲ ညင်ခဲပကိုရသိကွာတော် ခဲကွင်ပစရ်သီလ ကိုဗောဓိသတ်ပုန်ရ။ ဗောဓိသတ်ရပ်ဝံတဲ တက်ဝတ်ဗတောန်တဲ ဒေတ်သ္မိလလံဒးရးတဲ မံင်တဇရင်ရသိဗောဓိသတ်ဂ် ချိုက်ပေင်တ အစာရဝတ် နွဲကိုရေသျှေရ်ဂ်ဒ်တဲ သိဝိဗိဗိတန်နှိုင် ဗွဲမဒးရးရ။ (၅၅၀။ ၆-၂၉၉။ ၃-၁၁၆။ အစွေဝံ။) ပဲမုဗ္ဗာ/ ထိုမျောက်သည်လည်း ကစားတတ်သောအလေ့ ရှိသလျှင်က တည်း။ မျက်နှာဖောက်ပြန်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကိုပြုလျက် ရသေ့တို့အား အထူးထူးသော ကစားခြင်းကို ပြုသလျှင်ကတည်း။ ရသေ့တို့သည် ထိုအရပ်၌ ကြာမြင့်စွာနေ၍ ချဉ်ဆားမို ဝဲအံ့သောငှာ သွားကုန်၏။ ထိုရသေ့တို့၏ သွားသောကာလမှစ၍ ဘုရားလောင်းသည် ထို အရပ်သို့ သွား၍နေ၏။ မျောက်သည် ထိုရသေ့တို့အား ကစားခြင်းကိုပြုသကဲ့သို့ ထိုအတူ ဘုရားလောင်းအားလည်း ကစားခြင်းကိုပြု၏။ ဘုရားလောင်းသည် (ထိုမျောက်ကိုဖမ်း၍ ရိုက်ပုတ်ဆုံးမ၏။) ---၊ ထိုမျောက်သည် ထိုအခါမှစ၍ သီလအကျင့်နှင့်ပြည့်စုံ၏။ (၅၅၀။ ၃-၅၇၆/၅၇၇။ ညောင်ကန်။) ပဲမူအေဂံလိက်/ They (the ascetics) had a monkey, rude-mannered like themselves, which gave them endless amusement by his grimaces and antics. Long they lived in this place, till they had to go amongst men again to get salt and condiments. After they went away, the Bodhisatta lived in their dwelling-place. The monkey played his pranks for him as he had done the others. The Bodhisatta snapt his fingers at him, and gave him a lecture, saying, “One who lives with well-trained ascetics ought to behave properly, ought to be well-advised in his actions, and devoted to meditation.” After that, the monkey was always virtuous and **well-behaved**. (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-305/306)
- ဒေဝတ်ဗြသိရိဂ် မွဲဇကုသတ်ထင် နဂ္ဂိယာတ်သတ်ထင် သွက်ထဝ်ပွဲတင် ဟံ့စွန်သတ်ထင် နဂ္ဂိ ဣာတ်သတ်ထင်သက်က်ဂ် ဣဣာတ်တဲ ပြာပ်ကွင်တဲ ပဲတရင်သိုသေဋ္ဌိ ဋ္ဌာန်အသိက္ခိဂ် ကွင်စိုပ် တဲ နလျးသတ်ထင်ဂ် ပျးကွဲတဲ နရိုင်ဓါမကောံသိဝိဗိဗိဂ် အေမ်ဒေမ်တဲ ပဲတိမသွေးဂ် သိုမရ်

